

VUR ABALIYA!

21 Şubat 2024

Yıldırım Koç

Dil Derneği'nin Türkçe Sözlüğü'ne göre, "aba", "yünden, dövülerek yapılan kalın ve kaba kumaş"tır. Dilimizde çeşitli deyişlerde kullanılır. "Aba altından sopa göstermek" ve "abayı yakmak" gibi ifadelerin yanı sıra, "vur abaliya" da deriz. Buradaki abalı, "kendini savunamayacak kadar sessiz, güçsüz, kimsesiz" kişidir.

Türkiye ekonomisi giderek derinleşen bir krizle boğuşuyor. 31 Mart yerel seçimlerinin sonucu ne olursa olsun, 4 yıllık seçimsiz dönemde ekonomik krizden çıkabilmek için belirlenecek ve uygulanacak politikalarda faturanın "abalı" sanılan milyonlarca işçiye, memura, emekliye ve işsize çıkarılma olasılığı çok yüksek. Ancak "abalı" gözükenler gerçekten "abalı" mı, yoksa çok yüksek fatura kendilerine çıkarıldığında "belalı" olma yeteneğine ve (başka çareleri kalmadığında da) kararlılığına sahipler mi, bunu hep birlikte yaşayarak göreceğiz.

Türkiye ekonomisinin iki temel sorunu, devlet bütçesindeki büyük açıklar ve büyük miktarlarda dövize duyduğu ihtiyaçtır.

Artık ilgili herkesin internet üzerinden kolayca erişebileceği resmi verilere bakalım.

Devlet bütçesindeki açıklar Türkiye tarihinin rekorlarını kırıyor.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın her ayın 15'inde yayınladığı raporlara göre, 2022 yılında 142,7 milyar lira olan bütçe açığı, 2023 yılında 1375 milyar liraya yükseldi. 2023 yılı Ocak ayındaki 32,2 milyar liralık bütçe açığı da, 2024 yılı Ocak ayında 150,7 milyar lira oldu. 2024 yılı bütçe açığının 2652 milyar lira olması öngörülüyor.

Bu açığı kapatmanın çeşitli yolları var.

Önce, geliri artırmak gerekir.

Geliri artırmanın birinci yolu, vergi almaktır. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından Eylül ayında yayımlanan Orta Vadeli Program'a göre, 2022 yılında 2,4 trilyon lira vergi toplandı. Toplanan vergi miktarı 2023 yılında 4,3 trilyon liraya ve 2024 yılında 7,5 trilyon liraya yükselecek. Kimden vergi alınacak? Abalılardan. Önce ÖTV ve KDV gibi dolaylı vergiler artırılabilecek. 2024 yılında uygulanacak gelir vergisi dilimlerinde de 110 bin liraya kadarki bölümden yüzde 15, 110-230 bin liralık bölümden yüzde 20 ve daha fazla gelirden de yüzde 27 gelir vergisi alınacak. İşçilerin çok büyük bölümü Nisan ayında yüzde 20, Temmuz ayında da yüzde 27'lik vergi dilimine girecek.

Gelirleri artırabilmenin diğer bir yolu da sermayedarlara getirilen vergi aflarını ve vergi istisnalarını kaldırmak, onların ödediği kurumlar vergisi ve gelir vergisi oranlarını yükseltmek. Ancak bu da bugüne kadar uygulanmayan bir tercih.

İkinci yol, devletin borçlanması. Resmi verilere göre, devletimizin borcu 2022 yılı sonunda 4,0 trilyon lira iken, 2023 yılı Aralık ayı sonunda 6,7 trilyon lira oldu. Borçlanabilmek için faiz oranı artırıldı. Bunun işçilere ve memurlara yansımaları ise kredi kartı ve tüketici kredisi faizlerinin yükselmesi oldu. AKP'nin halkın desteğini almasında en önemli etmenlerden biri, bu faiz oranlarının düşürülmesiydi. Büyük miktardaki devlet borçlanmasıyla birlikte bu faiz oranları da yükseldi. Örneğin, resmi verilere göre, konut kredisinin yıllık faiz oranı 2002 yılında yüzde 48,3 iken, 2013 yılında yıllık yüzde 9,7'ye kadar düşürülmüştü. Bu süreçte çok sayıda insan konut maliyetinin yaklaşık yüzde 85'ini kredi olarak alıp konut sahibi olmuştu. Konut kredisinin faiz oranı 24 Kasım 2023'te yüzde 42,9'a yükseldi. Günümüzde yüzde 40,9. Ancak bankalar konut değerinin yaklaşık yüzde 15'i kadar bir kredi veriyor. Tüketici kredilerinin yıllık faiz oranı 2002 yılında yüzde 54,7 iken, 2013 yılında yüzde 11,8 oldu. Günümüzde yüzde 60,0 düzeyinde. Yine vurun abaliya.

Devletin bütçe açıklarını kapatmanın üçüncü yolu, T.C.Merkez Bankası'nın para basması. Bir iki yıl önce 200 liralık banknotlar çok az kullanılırdı. Günümüzde en çok kullanılan banknot, 200 liralıktır. Merkez Bankası internet sitesinde piyasadaki para hacmine ilişkin veriler var (https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?evds/serieMarket/#collapse_33). Enflasyon oranının düşürüleceğine ilişkin iddialar, bu verilere bakıldığında inandırıcı gözüküyor. Enflasyon oranı

yükselecek. Peki, 16 milyon emekli, dul ve yetimin, 20 milyonu aşkın işçi ve memurun ücret ve aylıklarının hesaplanmasında kullanılan TÜFE güvenilir mi? TÜİK, 24 Ocak 2024 günü yaptığı açıklamada, 2023 yılında TÜİK'in TÜFE'sinin yüzde 64,77 iken, algılanan enflasyonun yüzde 96 olduğunu belirtti. Önümüzdeki dönemde işçileri ve memurları yoksullaştırmada kullanılacak en önemli araç, TÜİK'in TÜFE'si ile TÜİK'in bile kabul etmek zorunda kaldığı "algılanan enflasyon" arasındaki makasın açılması olacak.

Devlet bütçesindeki açıkları geliri artırarak kapatmanın dördüncü yolu, özelleştirmeler. Ancak satılacak pek fazla bir şey kalmadı.

Devlet bütçesindeki açıkları kapatmanın bir de devlet masraflarını kısma yolu var.

İtibarı gösterişçi tüketimde arayan ve belirli kesimlere üç-dört maaş ve huzur hakları ödeyen bir anlayışın değişme olasılığı pek gözüküyor. Tasarruf orada yapılmayacak gibi.

Bu durumda kısılabilecek giderlerin başında Sosyal Güvenlik Harcamaları geliyor.

SGK'nın açıkları devlet bütçesinden kapatılır.

Devlet, 2008 yılından itibaren, sosyal güvenliğin finansmanına hem prim ödeyerek katılıyor, hem de açıkları kapatarak. SGK'nın aylık istatistik bültenine göre, SGK'nın giderleri 2002 yılında yalnızca 28,0 milyar lira iken, 2023 yılının 11 ayında 2007,4 milyar liraya yükseldi. 2023 yılının 11 ayında devletin katkısı ise 331,8 milyar lira (290,3 milyar liralık prim ödemesi, 41,5 milyar liralık açık kapatması) oldu. SGK giderlerinin kısılması yoluyla devletin masraflarının azaltılması olasılığı, işçileri, memurları ve Bağ-Kur'luları olumsuz etkileyecek. Yük abalıya yıkılmak istenecek.

Devlet, elektrik ve doğalgaz fiyatlarında yıllardır önemli bir destek sağlıyordu. 2024 yılı bütçe görüşmeleri sırasında, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Fatih Dönmez, 2023 yılında elektrik ve doğal gazda 100 milyar lira tutarında sübvansiyon sağladıklarını açıkladı. 31 Mart yerel seçimlerinden sonra devletin masraflarını kısımda başvurulacak araçlardan biri, bu sübvansiyonun kaldırılması veya azaltılması olursa, bu uygulama abalılara bir darbe daha indirir.

Türkiye ekonomisinin ikinci kronik sorunu, döviz ihtiyacı. Daha fazla ihracat yapabilmek, yabancı yatırımcıları Türkiye'ye çekebilmek ve daha fazla turist getirebilmek için düşünülen en önemli araç, Türkiye'de işgücü maliyetlerinin düşürülmesi. Burada da "vur abalıya".

Ancak ben "abalı" zannedilenlerin öyle çaresiz, sessiz, aptal ve güçsüz olmadıklarını düşünenlerdenim. Tarihimizde, politikacıların "abalı" zannettiği kesimlerin nasıl kitlesel olarak hareketlendiklerinin örnekleri vardır. Bakalım 31 Mart yerel seçimleri sonrasında politikacıların genellikle abalı zannettiklerine darbe vurulunca abalı zannedilenler bunu sessizce kabul mü edecek, yoksa belalılara mı dönüşecek.